

WATERWANTSEN EN WATERKEVERS UIT EEN AANTAL ZUID-LIMBURGSE POELEN.

L.W.G. Higler en L.J.A. van Putten.

Afd. Hydrobiologie, R.I.N.

juli 1971.

WATERWANTSEN EN WATERKEVERS UIT EEN AANTAL ZUID-LIMBURGSE POELEN.

L.W.G. HIGLER en L.J.A. van PUTTEN.

juli 1971.

Inleiding

In dit rapport wordt een opsomming gegeven van wantsen en kevers, die voor het grootste deel verzameld zijn door Drs. S. Daan. De heer Daan heeft deze insecten voornamelijk verzameld, om eventuele predatoren van de larven van vroedmeesterpadden te identificeren. De vangsten zijn daarom in de meeste gevallen niet te beschouwen als een volledig representatief monster.

De vermelding van deze waarnemingen is zinvol om drie redenen:

- 1) als inventarisatiegegevens van de poelen, waarvan een aantal van grote natuurwetenschappelijke waarde zijn;
- 2) als bijdrage tot de studie van levensgemeenschappen in allerlei typen water; waarbij in dit geval onderzocht wordt, of er aan de hand van de waarnemingen van wantsen en kevers een karakteristiek van poelen gegeven kan worden;
- 3) als bijdrage tot onderzoek naar verspreiding en oecologie van wantsen en kevers.

Resultaten

De resultaten worden per pool gegeven, waarbij de aanduiding overgenomen is van de naamgeving door Daan. De ligging der poelen kan nader geverifieerd worden op kaarten in het RIN-archief, waarop de monsterpunten van Daan zijn aangetekend. Er zijn een aantal monsters opgenomen van Limburgse poelen, die door de heer P. Marquet verzameld zijn. De aanduiding van de vindplaatsen is niet steeds volledig duidelijk.

<u>gem. Wittem.</u>	<u>Hurpesch.</u>	Wm 24 (S. Daan)	28/VII/1962
	<i>Notonecta obliqua</i> Gall.	2	
	<i>Notonecta</i> nymf	1	
	<i>Sigara nigrolineata</i> (Fieb.)	5	
	<i>Hydroporus palustris</i> L.	3	
	<i>Ilybius fuliginosus</i> F.	1	
	<i>Agabus bipustulatus</i> L.	2	
	<i>Rhantus pulverosus</i> Steph.	1	
	<i>Dytiscus marginalis</i> L.	1	
	<i>Hydrobius fuscipes</i> L.	1	

gem. Wittem. Eiserheide. Wm 4 (S. Daan) 2/V/1962
Gerris thoracicus Schuml 2
Corixa punctata (Ill.) 2 ♀♀ met eieren
Hesperocorixa sahlbergi (Fieb.) 1 ♀ met eieren
Ilybius fuliginosus F. 1 larve

gem. Wittem. Onderste bos. Wm 7 (S. Daan) 25/VII/1962
Gerris gibbifer Schum. 1
Sigara nigrolineata (Fieb.) 1
 Corixidae nymfen 7
Ilybius larve 1
Helophorus aequalis Thoms. 2

gem. Wittem. Epen, bronpoel achter de kerk Wm 13 (P. Marquet) 3/II/1965
 t = $\frac{1}{2}$ ° C., t = 6° C., pH = 6,1, geen ijs.
 water
Notonecta glauca L. 1
Notonecta maculata F. 1
Sigara nigrolineata (Fieb.) 2
Agabus bipustulatus L. 1
Agabus nebulosus Forst. 1

gem. Valkenburg-Houthem. Ravensbos. VH 8 (S. Daan) 2/V/1962
Notonecta glauca L. 2
Corixa punctata (Ill.) 2 ♀♀
Hesperocorixa linnei (Fieb.) 1
Cloeon dipterum (L.) nymf (heft) 1
 Zygoptera nymf (libel) 1

gem. Valkenburg-Houthem. Ravensbos, onderste vijver VH 12 (S. Daan) 21/VI/1962
 Corixidae nymfen 23
Ilybius fuliginosus F. 1
Planorbis sp. (slakje) 1

gem. Voerendaal. Kolmond. VI 7 (S. Daan) 1/V/1962
Gerris thoracicus Schum. 1 ♂
Gerris gibbifer Schum. 1 ♂
Agabus bipustulatus L. 1 ♂, 1 ♀

<u>gem. Voerendaal.</u>	<u>Putberg.</u>	VI 8 (S. Daan)	2/V/1962
	Gerris gibbifer Schum.	1 ♂	
	Agabus bipustulatus L.	2 ♀♀	
<u>gem. Voerendaal.</u>	<u>Putberg.</u>	VI 9 (S. Daan)	2/V/1962
!	Agabus nitidus F.	1 ♂	
<u>gem. Voerendaal.</u>	<u>Wrakelbergse weg.</u>	VI 23 (S. Daan)	22/V/1962
	Gerris lacustris (L.)	1	
	Sigara lateralis (Leach)	1 ♂ 3 ♀♀	
	Sigara nigrolineata (Fieb.)	4	
<u>gem. Voerendaal.</u>	<u>Kunderberg.</u>	VI 26 (P. Marquet)	3/II/1965
	(weiland langs Hongerbeek weg) $t = 0^{\circ} \text{C.}$, $t_{\text{water}} = 2^{\circ} \text{C.}$		
	pH = 5,8 ijslaag: 25 cm		
	Sigara nigrolineata (Fieb.)	5	
	Acilius sulcatus L.	1	
<u>gem. Hulsberg.</u>	<u>Arensgenhout.</u>	Hg 1 (S. Daan)	7/IX/1962
	Gerris thoracicus Schum.	1 nymf	
	Notonecta obliqua Gall.	1	
	Corixa punctata (Ill.)	2 ♂♂, 1 ♀, 1 nymf	
	Agabus bipustulatus L.	1	
<u>gem. Berg en Terblijt.</u>	<u>Berg.</u>	BT 2 (S. Daan)	
		1/V/1962	28/VI/1962
	Gerris lacustris (L.)	1 ♂	
	Gerris sp. nymfen		4
	Notonecta glauca L.	3	
	Notonecta sp. nymfen		9
	Hesperocorixa castanea (Thoms.)	1	
	Hygrotus inaequalis F.		1
	Hydroporus palustris L.		1
	Ilybius ater Degeer		1
	Ilybius fuliginosus F.		1
	Agabus bipustulatus L.	1 ♂, 1 ♀	1
	Agabus sturmi Gylh.	1 ♂, 1 ♀	2
	Agabus didymus Oliv.		1
	Helophorus aequalis Thoms.		2
	Dytiscus sp. larve		1

<u>gem. Berg en Terblijt.</u> <u>Berg.</u>		BT 3 (S. Daan)	6/IX/1962
Gerris thoracicus Schum.		3	
Gerris lacustris (L.)		1	
Notonecta glauca L.		3	
Corixidae nymf		1	
Heliplus ruficollis-groep		1	
Agabus bipustulatus L.		2	
<u>gem. Berg en Terblijt.</u> <u>Terblijt.</u>		BT 6 (S. Daan)	7/IX/1962
Gerris lacustris (L.)		3 ♂♂, 1 ♀, 2 nymfen	
Notonecta glauca L.		2	
Notonecta maculata Fab.		1	
<u>gem. Wijlre.</u> <u>Berghoven.</u>		W1 5 (S. Daan)	2/V/1962
Agabus nebulosus Forst.		1 ♀	
Acilius sulcatus L.		2 ♂♂, 2 ♀♀	
Dytiscus marginalis L.		1 ♂, 1 ♀	
<u>gem. Wijlre.</u> <u>Berghoven.</u>		W1 2 (S. Daan)	2/V/1962
Gerris thoracicus Schum.		1	
Corixa punctata (Ill.)		3	
Agabus bipustulatus L.		2	
Rhantus pulverosus Steph.		1	
Acilius sulcatus L.		2 ♂♂, 2 ♀♀	
Dytiscus circumflexus F.		1 ♂, 1 larve	
<u>gem. Wijlre.</u> <u>Elkenrade.</u>		W1 9 (S. Daan)	
		2/V/1962	14/VI/1962
Nepa rubra L.		3	1
Corixa punctata (Ill.)		3	4
Callicorixa praeusta (Fieb.)		1	1
Callicorixa concinna (Fieb.)			1
Sigara lateralis (Leach)			3
Corixidae nymfen			12
Laccophilus obscurus Panz.			1
Rhantus suturellus Harris		1	
Acilius sulcatus L.		1 ♂, 2 ♀♀	1 ♂, 2 larven
Dytiscus circumflexus F.		1	1, 1 larve
Helophorus aquaticus L.			1

<u>gem. Gulpen. Krapoel.</u>	Gu 12 (S. Daan)	28/VII/1962
Notonecta sp. nymfen	2	
Corixidae nymfen	6	
<u>gem. Gulpen. Wabersbergweg.</u>	Gu 22 (S. Daan)	4/V/1962
Sigara nigrolineata (Fieb.)	1 ♀	
Haliphus lineatocollis Mrsh.	1	
Hygrotus versicolor Schall.	2	
Hydroporus nigrita F.	1	
Hydroporus planus F.	3	
Agabus bipustulatus L.	1	
Anacaena globulus Payk.	1	
<u>gem. Vaals. Cottessen.</u>	Vs 1 (S. Daan)	3/V/1962
Notonecta obliqua Gall.	1	
Hesperocorixa sehlbergi (Fieb.)	1	
Haliphus lineatocollis Mrsh.	1	
Hyphydrus ovatus L.	2	
Hydroporus palustris L.	6	
Agabus sturmi Gylh.	6	
<u>gem. Vaals. Cottessen.</u>	Vs 34 (S. Daan)	14/VII/1962
Notonecta sp. nymfen	6	
Hesperocorixa sehlbergi (Fieb.)	6	
Corixidae nymfen	7	
Haliphus ruficollis-groep	1	
Hyphydrus ovatus L.	1	
Agabus bipustulatus L.	1	
Dytiscus marginalis L.	1 ♀, 1 larve	
Pyrrhosoma nymphula Sulz. (libel)	1 nymf	
<u>gem. Vaals. Lijkweg, Vijlen.</u>	Vs 7 (S. Daan)	
	1/V/1962	30/VI/1962
Gerris thoracicus Schum.		1
Gerris gibbifer Schum.		1
Gerris sp. nymfen		2
Notonecta glauca L.	1	1
Notonecta sp. nymfen		7

<i>Corixa punctata</i> (Ill.)	2	1
<i>Callicorixa praeusta</i> (Fieb.)	1	
Corixidae nymfen		7
<i>Coelæmbus impressopunctatus</i> Schall.		1
<i>Hydroporus palustris</i> L.	1	
<i>Hydroporus planus</i> F.	1	2
<i>Agabus bipustulatus</i> L.		2
<i>Ilybius</i> sp. larve		1
<i>Colymbetes fuscus</i> L.		1
<i>Acilius sulcatus</i> L.	3	1, 1 larve
<i>Dytiscus marginalis</i> L.		1, 1 larve
<i>Helophorus aequalis</i> Thoms.		4

gem. Vaals. Lijkweg, Vijlen. Vs 8 (S. Daan) 1/V/1962

<i>Nepa rubra</i> L.	1	
<i>Sigara limitata</i> (Fieb.)	1	♀ met eieren
<i>Hydroporus planus</i> F.	2	

gem. Vaals. Vijlenerstraat, Vijlen. Vs 10 (S. Daan) 1/V/1962

<i>Agabus bipustulatus</i> L.	1	
<i>Acilius sulcatus</i> L.	1	
<i>Dytiscus marginalis</i> L.	1	

gem. Vaals. Enrade. Vs 16 (S. Daan) 4/V/1962

<i>Notonecta glauca</i> L.	2	
<i>Corixa punctata</i> (Ill.)	1	
<i>Hydroporus palustris</i> L.	4	
<i>Agabus nebulosus</i> Forst.	1	
<i>Rhantus notatus</i> F.	2	
<i>Acilius sulcatus</i> L.	3	♂♂, 1 ♀
<i>Hydrobius fuscipes</i> L.	1	

gem. Vaals. Holset. Vs 17 (S. Daan) 3/V/1962

<i>Ilybius fuliginosus</i> F.	1	
<i>Agabus bipustulatus</i> L.	1	
<i>Libellula depressa</i> L. (libel)	2	

gem. Vaals. Holset. Vs 18 (S. Daan) 3/V/1962

<i>Sigara striata</i> (L.)	2
<i>Sigara falleni</i> (Fieb.)	1
<i>Deronectes duodecimpustulatus</i> F.	2

gem. Vaals. Holset. poel bij kerkhof (P. Marquet) 31/III/1965

t = $12\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$, pH = 6,2

<i>Hydrobius fuscipes</i> L.	1
<i>Anacaena limbata</i> F.	1

gem. Vaals. Holset. poel achter de kerk (P. Marquet) 18/III/1965

t = 8°C , pH = 6,1

<i>Halplus</i> sp.	4
<i>Hydroporus palustris</i> L.	2
<i>Agabus bipustulatus</i> L.	1
<i>Agabus sturmi</i> Gylh.	2 ♂♂

gem. Vaals. Holset. (P. Marquet) 31/VIII/1965

<i>Gerris gibbifer</i> Schum.	1 ♂, 2 ♀♀
<i>Gerris lacustris</i> (L.)	1 ♀
<i>Gerris</i> sp. nymfen	4
<i>Halplus ruficollis</i> -groep	1
<i>Dytiscus</i> sp.	1 larve

gem. Cadier en Keer. helling Riesenbergh. CK. 7 (S. Daan) 29/VI/1962

<i>Gerris gibbifer</i> Schum.	2
<i>Gerris</i> sp. nymfen	9
<i>Notonecta</i> sp. nymfen	7
Corixidae nymfen	3
<i>Hydroporus planus</i> F.	1
<i>Agabus bipustulatus</i> L.	1
<i>Acilius sulcatus</i> L.	1 ♀

<u>gem. Gronsveld. Eckelrade, landweggetje Gd 28 (S. Daan) 31/VII/1962</u>			
Gerris gibbifer Schum.	2	.	
Gerris lacustris (L.)	1		
Gerris sp. nymfen	10		
Notonecta sp. nymfen	2		
Sigara nigrolineata (Fieb.)	3		
Corixidae nymfen	1		
Hydroporus planus F.	1		
Ilybius fuliginosus F.	2		
Agabus bipustulatus L.	2		
<u>gem. Eysden. Naarlanderweg. Ed 9 (S. Daan) 30/VII/1962</u>			
Gerris gibbifer Schum.	5		
Gerris lacustris (L.)	2		
Gerris sp. nymf	1		
Nymphargus sp. (holenkreeftje)	1		
<u>gem. Eysden Hooistraat. Ed 4 (S. Daan) 1/VIII/1962</u>			
Gerris lacustris (L.)	3		
Gerris sp. nymf	1		
Notonecta sp. nymfen	2		
Sigara nigrolineata (Fieb.)	1		
Agabus bipustulatus L.	1		
<u>gem. Slenaken Heyenraad 109. (L.W.G.Higler) 21/VI/1962</u>			
Corixa punctata (Ill.)	1		
Sigara lateralis (Leach)	26,	15 nymfen	
Notonecta sp. nymf	1		
<u>Klitzerberg, bronpoel. (P. Marquet) 20/IV/1962</u>			
Gerris gibbifer Schum.	1		
Gerris thoracicus Schum.	1		
Cloeon dipterum (L.) haftelarvel			
Rosharen, poel 3 (P. Marquet) 8/VII/1963			
Gerris gibbifer Schum.	1	♀	
Gerris lacustris (L.)	3	♀♀	
Helophorus aquaticus L.	1		

Roshøren ?? poel 2 (P. Marquet) 8/VII/1963
Gerris gibbifer Schum. 2 ♀♀

Bespreking

Van een veertigtal poelen zijn steekproeven genomen van de makrofauna, waarbij voornamelijk wantsen en kevers verzameld werden. In totaal zijn 18 soorten wantsen en 30 soorten kevers gevangen, waarvan een groot aantal slechts in een of een paar wateren werden gevonden. Als er een karakteristieke gemeenschap voor poelen bestaat, zullen hierbij soorten behoren, die in de onderzochte monsters herhaaldelijk opduiken. Dit zijn de wantsen *Gerris gibbifer*, *G. lacustris*, en *G. thoracicus*, *Notonecta glauca*, *Corixa punctata* en *Sigara nigrolineata* (in meer dan zes poelen) en de kevers *Agabus bipustulatus*, *Acilius sulcatus*, *Ilybius fuliginosus*, *Hydroporus planus* en *H. palustris* en *Dytiscus marginalis* (in vijf of meer poelen). Met uitzondering van *Gerris gibbifer* en *Sigara nigrolineata* komen deze soorten in het hele land algemeen tot vrij algemeen voor in voedselrijke, plantenrijke en ondiepe wateren. Factoren, die verantwoordelijk zijn voor verschillen in de fauna van poelen en de fauna van andere ondiepe wateren in Nederland, zijn de geografische ligging en eventueel de aanwezigheid van een bron in de poel. Deze factoren komen tot uitdrukking in het voorkomen van voor Nederland zeldzame amfibieën en enkele van de thans gevonden insecten. Ook het voorkomen van een holenkreeftje (Ed 9) wijst hier duidelijk op.

Enkele van de gevonden kevers zijn karakteristiek voor stromend water, zoals *Deronectes duodecimpustulatus*, *Agabus didymus* en misschien *Agabus nitidus*. Deze laatste is waarschijnlijk voor de eerste keer in Nederland gevangen. Het is een kever, die meer in bergachtige streken thuishoort. Dit geldt ook voor *Hydroporus nigrita*, een minder algemeen kevertje (Gu 22).

Op grond van de in dit rapport verzamelde waarnemingen is het wel mogelijk om poelen aan te wijzen, die natuurwetenschappelijk van zo grote waarde zijn, dat behoud en bescherming

gewenst zijn. Het is evenwel niet mogelijk een oordeel te vellen over de overige poelen, omdat er geen volledige inventarisatie plaats heeft gevonden.

Het is een bekend feit, dat de poelen en drinkputten in Zuid-Limburg verdwijnen. Het staat tevens vast, dat dit verdwijnen in een relatief waterarm gebied, het einde betekent voor een aantal karakteristieke diersoorten die exponenten zijn van de bijzondere omstandigheden van bodem, reliëf en geografische ligging van het Zuid-Limburgse landschap. Het is daarom noodzakelijk dat de poelen, die er nog zijn, bewaard blijven en niet verder verontreinigd worden dat nu met een aantal het geval is.